

LIETUVOS KOLEGIJŲ SOCIALINIŲ ATASKAITŲ TYRIMAS

Irena Klimavičienė, Jūratė Vaičiulėnaitė

Kauno kolegija

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjami socialinės atsakomybės ir atskaitomybės klausimai aukštojo mokslo institucijose (AMI). AMI socialinė atsakomybė, palyginti su verslu, yra dviguba. Pirmasis atsakomybės lygis yra bendras visoms organizacijoms ir apima socialinę, aplinkosauginę bei ekonominę veiklos dimensijas. Antrasis atsakomybės lygis būdingas mokymo institucijoms, nes čia rengiami atsakingi piliečiai, formuojamos būsimų specialistų nuostatos ir gebėjimai profesinėje veikloje vadovautis JT Pasaulinio susitarimo principais. Siekiant šių sudėtingų AMI tikslų, socialinė atskaitomybė yra reikšminga priemonė, parodanti praktinius veiksmus ir mokyklų pasiektą pažangą įgyvendinant 10 vystymosi principų ir prisidedant prie Darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslų pasiekimo. JT dokumente Global Compact for Higher Education Institutions 2012 akcentuojamas socialinės pažangos atskaitomybės naudingumas aukštosios mokykloms, pasireiškiantis tiek rengiant ataskaitą (vidinė nauda organizacijai), tiek viešai dalijantis informacija (išorinė nauda). Tačiau Lietuvoje AMI socialinė atskaitomybė nagrinėjama retai; atskaitas galima rengti pagal įvairias JT, ES ir Lietuvos institucijų rekomendacijas, tačiau nėra bendrų nuostatų dėl socialinės atskaitomybės aukštosios mokykloms; šis klausimas ištirtas nepakankamai. Tyrimo metodologija apima mokslinių publikacijų ir dokumentų analizę ir kiekybinius metodus – socialinių ataskaitų duomenų grupavimą, turinio apimties ir struktūros analizę, MS Excel skaičiuoklės taikymą. Trijų Lietuvos Respublikos valstybinių kolegijų, JT Pasaulinio Susitarimo narių, socialinės atsakomybės ataskaitų analizė parodė, kad atskaitos parengtos skirtingai, kolegijos daugiausia dėmesio skiria joms svarbioms sritims, todėl sudėtinga palyginti informaciją. Tačiau atskaitose matomos organizacijų strateginės nuostatos, aprašytos praktinės veiklos ir pasiekimai. Atliktas tyrimas parodo Lietuvos kolegijų socialinės atskaitomybės padėtį ir gali būti pritaikytas aukštųjų mokyklų atskaitomybės tobulinimui, rezultatų sklaida gali būti naudinga kitoms aukštojo mokslo institucijoms ir suinteresuotoms šalims.

Reikšminiai žodžiai: darnus vystymasis, socialinė atsakomybė, aukštosios mokyklos, socialinė atskaitomybė.

Įvadas

Tyrimo problema. JT dokumente *Global Compact for Higher Education Institutions 2012* akcentuojamas socialinės pažangos atskaitomybės naudingumas aukštosios mokykloms, pasireiškiantis tiek rengiant ataskaitą (vidinė nauda organizacijai), tiek viešai dalijantis informacija (išorinė nauda). Socialinė atskaitomybė yra populiari vakarų Europos universitetuose (Del Mar Alonso-Almeida et al., 2014; Littledyke et al., 2013), tačiau Lietuvoje AMI socialinės atskaitomybės tyrimai nepakankami. Taip pat nėra vienodų metodinių dokumentų, reglamentuojančių aukštosios mokyklos socialinę atskaitomybę. Dėl to aukštosios mokyklos socialinėse atskaitose gali atskleisti joms aktualią, tačiau labai skirtingą ir tarpusavyje nepalyginamą informaciją (Dagilienė, Mykolaitienė, 2015). Straipsnyje nagrinėjama *problema siejasi su dviem pagrindiniais dalykais*: 1) nepakankamais Lietuvos aukštųjų mokyklų socialinės atskaitomybės tyrimais; 2) socialinės atsakomybės praktinių veiklų atskleidimu socialinėse atskaitose.

Aktualumas. Aukštosios mokyklos savo strateginiuose planuose numato socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi prioritetus. Tačiau kyla klausimas, kaip galima objektyviai parodyti praktinius aukštųjų mokyklų veiksmus įgyvendinant dešimt JT Pasaulinio susitarimo principų (*The Ten Principles of the UN Global*

Compact) ir siekiant Darbotvarkėje 2030 numatytų darnaus vystymosi tikslų? Šį klausimą galima nagrinėti įvairiais požiūriais, bet tyrimui aktualus atskaitomybės, kaip objektyvaus instrumento, taikymas atskleidžiant informaciją apie socialiai atsakingas veiklas. Tyrimas aktualus ne tik Lietuvos valstybinėms kolegijoms, JT Pasaulinio susitarimo narėms, rengiančioms socialinės atsakomybės atskaitas, bet ir kitoms aukštojo mokslo institucijoms. Straipsnio nagrinėjimai yra aktualūs ir padeda nustatyti socialinės atskaitomybės padėtį, atskleidžia ataskaitų sandaros ir turinio skirtumus, taip pat gali prisidėti prie atskaitomybės tobulinimo.

Socialinės atskaitomybės ištirtumo lygis Lietuvos aukštosiose mokyklose

Dagilienė, Mykolaitienė (2015) nagrinėjo 12 Lietuvos universitetų socialinės informacijos atskleidimą 2012–2013 metinėse veiklos atskaitose ir identifiko nepakankamą socialinės atskaitomybės klausimų ištirtumą. Tyrimų, nagrinėjančių Lietuvos aukštųjų mokyklų, JT Pasaulinio susitarimo narių, socialinės atsakomybės atskaitas, šio straipsnio autorės nerado. Studija „Socialinio ir aplinkosauginio atsakingumo atskaitos gairės valstybės institucijoms 2012“ atskleidė, kad Lietuvoje valstybiniam sektoriui trūksta socialiai atsakingos veiklos atskaitos gairių ir unifikotos formos; nėra pagrindinių aiškių

metodinių nuostatų ir reikalavimų socialinės atsakomybės ataskaitų parengimui.

Tyrimo tikslas: ištirti Lietuvos valstybinių kolegijų, JT Pasaulinio susitarimo tinklo narių, socialinę informaciją, parodytą socialinėse ataskaitose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ypatumus;
2. Išnagrinėti aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės naudą ir gaires;
3. Išanalizuoti trijų Lietuvos valstybinių kolegijų socialinių ataskaitų informaciją.

Tyrimo objektas – socialinė informacija, pateikiama trijų Lietuvos valstybinių kolegijų, JT Pasaulinio susitarimo tinklo narių, socialinėse ataskaitose.

Tyrimo metodai: tyrimas apima mokslinių publikacijų ir dokumentų analizę ir kiekybinius metodus – socialinių ataskaitų duomenų grupavimas, turinio apimties ir struktūros analizė, MS Excel skaičiuoklės taikymas, palyginamoji analizė. Nagrinėjami JT dokumentai, LR įstatymai, Lietuvos ir užsienio šalių autorių publikacijos. Kiekybiniame tyrime analizuojamos trijų Lietuvos valstybinių kolegijų, JT Pasaulinio susitarimo narių, 2019–2020 m. socialinės ataskaitos. Ataskaitų sandara ir turinys ištirti taikant kiekybinį tyrimą (Kardelis 2016, p. 286–289). Informacijos apimtį nustatyta žodžių skaičiumi (Liamputtong 2020, p. 256-257). Tokį tyrimo būdą taikė Dagilienė, Mykolaitienė (2015), nagrinėdamos Lietuvos universitetų teikiamą socialinę informaciją.

Aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ypatumai

Socialinė atsakomybė plačiaja prasme apima verslą, viešąjį sektorių, valstybes ir ES institucijų veiklą (*EC Executive Summary of 2015 CSR forum*). Tačiau aukštųjų mokyklų – viešojo sektoriaus institucijų – socialinė atsakomybė skiriasi nuo verslo atsakomybės (Žičkienė, 2015). Taip pat skiriasi Socialinės atsakomybės koncepcijos įgyvendinimas versle ir viešajame sektoriuje (Žičkienė, Guogis, Gudelis, 2019).

Pagrindinis skirtumas yra dviguba AMI socialinė atsakomybė (*A Practical Guide to the United Nations Global Compact for Higher Education Institutions: Implementing the Global Compact Principles and Communicating on Progress*“). 2012) (toliau tekste – *A Practical Guide for HEI 2012*). Pirmasis atsakingumo lygis yra bendras visoms organizacijoms ir apima socialinę, aplinkosauginę ir ekonominę sritis: aukštosios mokyklos, kaip ir visos organizacijos, kasdienėje

veikloje daro įtaką visuomenei, aplinkai, priklauso nuo ekonominės padėties ir finansinių išteklių. Kaip švietimo institucijos, aukštosios mokyklos turi ženkliai platesnę antrojo lygio atsakomybę parengti socialiai atsakingus piliečius, nuo kurių priklauso mūsų pasaulio ateitis. Studijose formuojamas būsimų specialistų elgesys ir sprendimai – nuo trumpalaikių įmonės vizijų iki platesnio socialinės atsakomybės suvokimo, o absolventų veiksmams tiesiogiai atspindi jų mokslo įstaigų vertybes, darnaus vystymosi strategiją ir vadovybės nuostatas.

Aukštojo mokslo institucijų poveikis darniam vystymuisi plačiai nagrinėjamas tarptautinio žurnalo *International Journal of Sustainability in Higher Education* publikacijose. Sisteminiame 2005–2017 metų publikacijų studijoje (Findler, Schönherr, Lozano, Reider, Martinuzzi, 2019) ištirtas 113 straipsnių turinys. Autoriai nustatė dažniausiai nagrinėjamas temas bei detalizavo ryšius tarp aukštojo mokslo institucijų veiklos ir jų poveikio darniam vystymuisi, identifiko šešias įtakos sritis, kuriose aukštosios mokyklos gali daryti tiesioginį ar netiesioginį poveikį darniam vystymuisi.

Aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės nauda ir gairės

Darnaus vystymosi, o ypač socialinės pažangos, atsakomybės nauda aukštosioms mokykloms pasireiškia rengiant ataskaitą (vidinė nauda organizacijai) ir viešai dalijantis informacija (išorinė nauda). Atskaitomybė tarnauja daugeliui svarbių tikslų:

- padeda užtikrinti institucinio dalyvavimo Pasauliniame susitarime patikimumą;
- pateikiamas atskaitos taškas, skirtas lyginamajai pažangai vėlesniais laikotarpiais įvertinti;
- ataskaitų duomenimis apie socialinės atsakomybės praktiką gali naudotis kitos aukštojo mokslo institucijos ir suinteresuotosios šalys mokymosi bei analizės tikslais;
- teikia Pasaulinio susitarimo iniciatyvos vientisumo apsaugą (*A Practical Guide for HEI 2012*.)

Atskaitomybėje pateikiami duomenys rodo socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi praktinį įgyvendinimą institucijoje. Aukštųjų mokyklų darnaus vystymosi atskaitomybės tyrimas (Kurniavan, 2020) parodė, kad atskaitomybės duomenys objektyviai atspindi aukštosios mokyklos (Universitas Pendidikan Ganesha, Indonezija) darnaus vystymosi faktus, bet atskaitomybės rengimas ir informacijos atskleidimas priklauso nuo universiteto vadovybės ir vadybos, taip pat nuo išorinių partnerių požiūrio

bei paramos. Atskaitingumas yra ne tik komunikavimo priemonė, skirta vidinėms bei išorinėms organizacijos interesų grupėms, bet tai gali veikti, kaip valdymo įrankis, padedantis sistemingai diegti socialiai atsakingos veiklos principus praktikoje (Studija „Socialinio ir aplinkosauginio atsakingumo ataskaitos gairės valstybės institucijoms“ 2012).

Socialinių ataskaitų gairės ir rekomendacijos pateiktos dokumente *A Practical Guide for HEI 2012*, kur socialinės pažangos ataskaita (*COP – Communication on Progress*) apibrėžiama kaip vieša komunikacija partneriams (pvz., studentams, administracijai, fakultetams, darbuotojams, socialiniams partneriams, visuomenei, darbdaviams, žiniasklaidai, vyriausybei) apie pažangą, kurią pasiekė aukštosios mokyklos, įgyvendindamos 10 vystymosi principų ir prisidėdamos prie Darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslų pasiekimo. *COP* politika grindžiama atskaitomybės visuomenei, skaidrumo ir nuolatinio tobulėjimo koncepcijomis. Minimalūs reikalavimai *COP* ataskaitų turiniui: 1) aukštosios mokyklos vadovo pareiškimas, kuriame išreiškiama tęstinė parama JT Pasauliniam susitarimui ir įsipareigojimas įgyvendinti principus; 2) praktinių veiklų aprašymas keturiose srityse – žmogaus teisės, darbas, aplinka, kova su korupcija; 3) rezultatai, išreikšti kokybiniais ar kiekybiniais rodikliais.

Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme (<https://e-seimas.lrs.lt>) nurodyta, kad viešojo sektoriaus institucijos, tarp jų ir aukštosios mokyklos, turi rengti nefinansinę metinę veiklos ataskaitą. Tačiau informacijos pateikimo reikalavimuose nenurodyta teikti informaciją apie socialinę atsakomybę (3 skirsnis 22¹ straipsnis).

Lietuvos Respublikos finansų ministerija (2017) nustatė pagrindinius reikalavimus įmonių socialinės atsakomybės ataskaitoms (Socialinės atsakomybės ataskaita. <https://finmin.lrv.lt>). Teikti ataskaitas įmonės įpareigoja trys pagrindiniai parametrai: ar įmonė laikoma viešojo intereso įmone? ar įmonėje dirba daugiau kaip 500 darbuotojų? ar įmonė didelė (turtas 20 mln. eurų, grynosios pajamos 40 mln. eurų). Dvi pirmosios sąlygos gali būti taikomos kai kurioms aukštosioms mokykloms, tačiau trečiasis parametras netaikytinas. Nurodomi reikalavimai ataskaitos turiniui ir kokiomis sistemomis bei rekomendacijomis reikėtų vadovautis (Europos Komisijos komunikatas. Nefinansinių ataskaitų teikimo gairės (nefinansinės informacijos teikimo metodika) 2017/C 215/01), tačiau tai tinka verslo įmonėms, bet negali būti visiškai pritaikoma

aukštųjų mokyklų, viešojo sektoriaus institucijų, socialinės atskaitomybės ataskaitoms.

Labai svarbus atskaitomybės klausimas – kokie kriterijai ir indikatoriai turėtų būti taikomi darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo stebėsenoje ir peržiūroje? (Klimavičienė, Vaičiulėnaitė, 2019). Kokius rodiklius turėtų parodyti aukštosios mokyklos socialinės atskaitomybės ataskaitose? Šie klausimai iš dalies nušviečiami dokumente *A Practical Guide for HEI 2012*. Pateikiami iliustraciniai rodikliai aukštosioms mokykloms kiekvienoje srityje: Žmogaus teisės (1 ir 2 principai), Darbas (3–6 principai), Aplinka (7–9 principai), Kova su korupcija (10 principas). Rengiant socialines ataskaitas, aukštosios mokyklos gali vadovautis JT Pasaulinės Atskaitomybės Iniciatyvos GRI G4 (*GRI – Global Reporting Initiative*) rekomendacijomis (www.globalreporting.org), kur pateikti rodikliai (indikatoriai), aprašantys kiekvieno principo pasiekimą. Tačiau pripažįstama, kad nėra vieno „teisingo“ metodo ar modelio. Svarbu, kad JT dešimties principų įgyvendinimas aukštosiose mokyklose būtų suprantamas kaip ilgalaikis įsipareigojimas nuolat gerinti veiklą (*the Global Compact website at www.unglobalcompact.org/Issues/index.html*).

Tyrimo metodika

Lietuvoje veikia 16 valstybinių ir 12 nevalstybinių privačių kolegijų (Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti duomenys. <https://lamabpo.lt>). Iš 16 valstybinių kolegijų trys yra JT Pasaulinio Susitarimo tinklo narės: Panevėžio, Kauno ir Vilniaus kolegijos. Informacija apie narystę ir ataskaitų skelbimą pateikta 1 lentelėje.

Aukštosios mokyklos, JT Pasaulinio susitarimo narės, įpareigojamos teikti socialinės pažangos ataskaitas kas dvejus metus ir viešai skelbti informaciją tiek vidiniuose organizacijų, tiek JT Pasaulinio susitarimo tinklapiuose. Tyrime analizuojamos Panevėžio, Kauno ir Vilniaus kolegijų 2019–2020 m. socialinės ataskaitos.

Tyrimo nuoseklumas:

1. nagrinėjama socialinių ataskaitų sandara, pagrindinių skyrių turinys ir apimtis;
2. ataskaitų informacija sugrupuota į keturias dalis: Įvadinis vadovo žodis, Organizacijos pristatymas, Informacija apie praktinę socialiai atsakingą veiklą, Apibendrinimas ir ateities planai;
3. nustatyta informacijos struktūra pavaizduota grafiškai;
4. apibendrinti tyrimo rezultatai.

1 lentelė. Duomenys apie Lietuvos valstybines kolegijas, JT Pasaulinio Susitarimo nares

Pavadinimas	Narystė* Pasauliniame susitarime	Ataskaitos skelbiamos
Panevėžio kolegija	Nuo 2011-08-24	https://www.unglobalcompact.org/participation/report/coe/create-and-submit/submittedcoe/433512%202017-2018
Kauno kolegija	Nuo 2012-05-18	https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/17029-Kauno-kolegija-University-of-Applied-Sciences#cop
Vilniaus kolegija	Nuo 2018-11-27	https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/134331-Vilniaus-Kolegija-University-of-Applied-Sciences#cop

(*Duomenys iš UN global Compact.Our Participants. <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>)

Tyrimo rezultatai

Palyginus Panevėžio, Kauno ir Vilniaus kolegijų socialines ataskaitas, nustatyti skirtumai: skiriasi

ataskaitų pavadinimai, turinio dalys ir ataskaitų apimtis (2 lentelė). Informacijos pateikimo logika ataskaitose taip pat skirtinga.

2 lentelė. Lietuvos kolegijų socialinių ataskaitų skirtumai

Panevėžio kolegijoje	Kauno kolegijoje	Vilniaus kolegijoje
<i>Ataskaitų pavadinimai</i>		
2019-2020 metų Pasaulinio susitarimo pažangos ataskaita	Socialinės atsakomybės ataskaita 2019–2020 m.	Socialinės atsakomybės ir darnios plėtros ataskaita 2020
<i>Ataskaitų vieta kolegijų tinklapiuose</i>		
https://panko.lt/apie-kolegija/Kokybes-uztikrinimas-ir-atsakinga-veikla/Socialine-atsakomybe-ir-tvarumas	https://www.kaunokolegija.lt/Apie-mus/Socialine-atsakomybe	https://www.viko.lt/Studijos-ir-darbas-2021-2022/Visuomenei/Socialine-atsakomybe
<i>Skyrių (pavadinimų) skaičius turinyje</i>		
13	9	20
<i>Ataskaitų apimtis</i>		
22 psl., 6941 žodis*	33 psl., 9415 žodžių*	75 psl., 21231 žodis

(*Į žodžių skaičių neįeina kiekybiniai rodikliai, pateikti lentelėse (Panevėžio ir Kauno kolegijos) ir diagramose (Kauno kolegija))

Panevėžio kolegijos ataskaitoje socialinė informacija pateikiama pagal JT Pasaulinio susitarimo principus. Ataskaitos turinyje (nurodyta 13 pavadinimų) informacija grupuojama ne visai aiškiai, tačiau galima išskirti šias pagrindines turinio dalis: Žmogaus teisės, Aplinkos apsauga, Antikorupcinė veikla ir Suinteresuotų šalių įtraukimas. Praktinės veiklos, renginiai, iniciatyvos ir kiti kolegijai svarbūs įvykiai išsamiai aprašyti, tekstas iliustruotas nuotraukomis, kiekybiniai rodikliai pateikti 5 lentelėse.

Kauno kolegijos ataskaitoje informacija sugrupuota pagal Darnaus vystymosi darbotvarkę 2030: Socialinė atsakomybė, Aplinkosauginė atsakomybė, Ekonominė atsakomybė. Turinyje aiškiai nurodytos ataskaitos dalys (9 pavadinimai), yra skyrius „Suinteresuotosios grupės. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais“. Veiklos išsamiai aprašytos, nurodyti renginiai,

tyrimai, iniciatyvos ir kt., tekstas iliustruotas nuotraukomis. Kiekybinių rodiklių dinamika ir struktūra parodyta 5 diagramose, projektinė veikla apibendrinta 2 lentelėse.

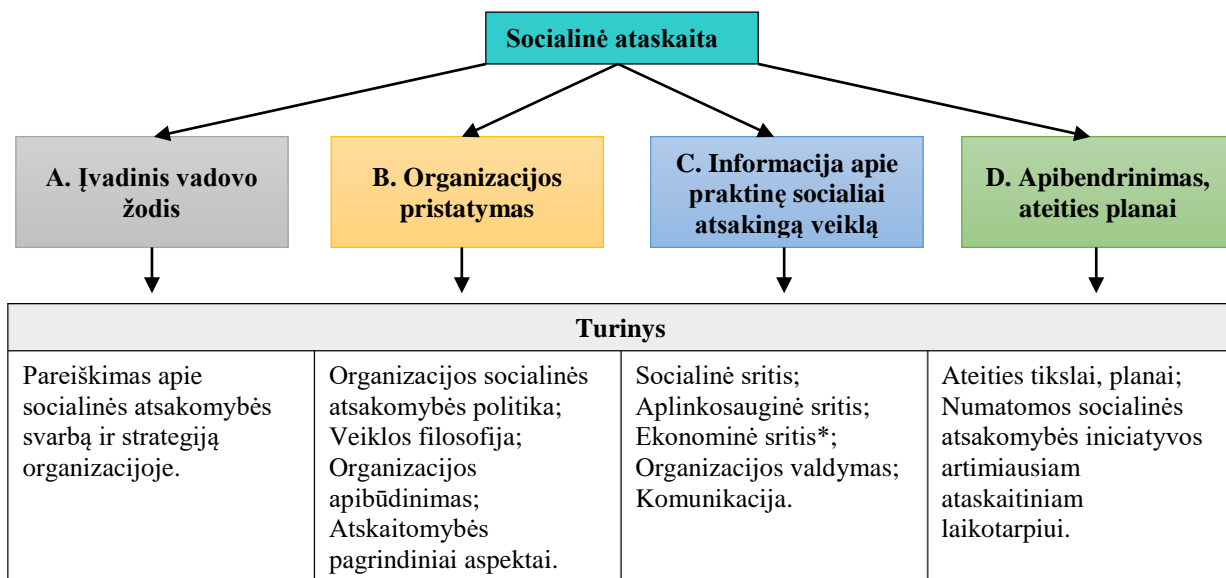
Vilniaus kolegijos ataskaitos turinyje nurodyta 20 dalių. Jos nėra grupuojamos, tačiau informacija siejama su strateginiu kolegijos tikslu – socialine atsakomybe ir darnia plėtra. Veiklos išsamiai aprašytos, tekste nurodomi kai kurie kiekybiniai indikatoriai, aprašymai iliustruoti nuotraukomis.

Pagal rekomendacijas turėtų būti nurodyti socialinių ataskaitų rengėjai. Tačiau tokia informacija Panevėžio ir Kauno kolegijų ataskaitose nepateikta, Vilnius kolegija nurodo Mokslo skyrių.

Nustatyti ataskaitų skirtumai: skiriasi pavadinimai, apimtis, informacijos pateikimo logika ir forma, nėra vienodai taikomų kiekybinių rodiklių. Tai patvirtina, kad vienodų metodinių

nuostatų dėl socialinių ataskaitų rengimo nėra. Tačiau visose tirtose ataskaitose galima pamatyti tris pagrindines COP dalis: vadovo žodis, kuriame išipareigojama tęsti veiklą socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi srityje; praktiniai veiksmai įgyvendinant *Global Compact* principus; duomenys pateikiami ir rezultatai matuojami tokiais indikatoriais, kurie yra svarbūs kiekvienai kolegijai.

Nustatyti skirtumai neleidžia palyginti ataskaitų, todėl informacija sugrupuota į keturias dalis, vadovaujantis dokumento „Socialinio ir aplinkosauginio atsakingumo ataskaitos gairės valstybės institucijoms. 2012“ rekomendacijomis. Socialinės ataskaitos rekomenduojama sandara ir atskirų dalių turinys parodytas 1 paveiksle.

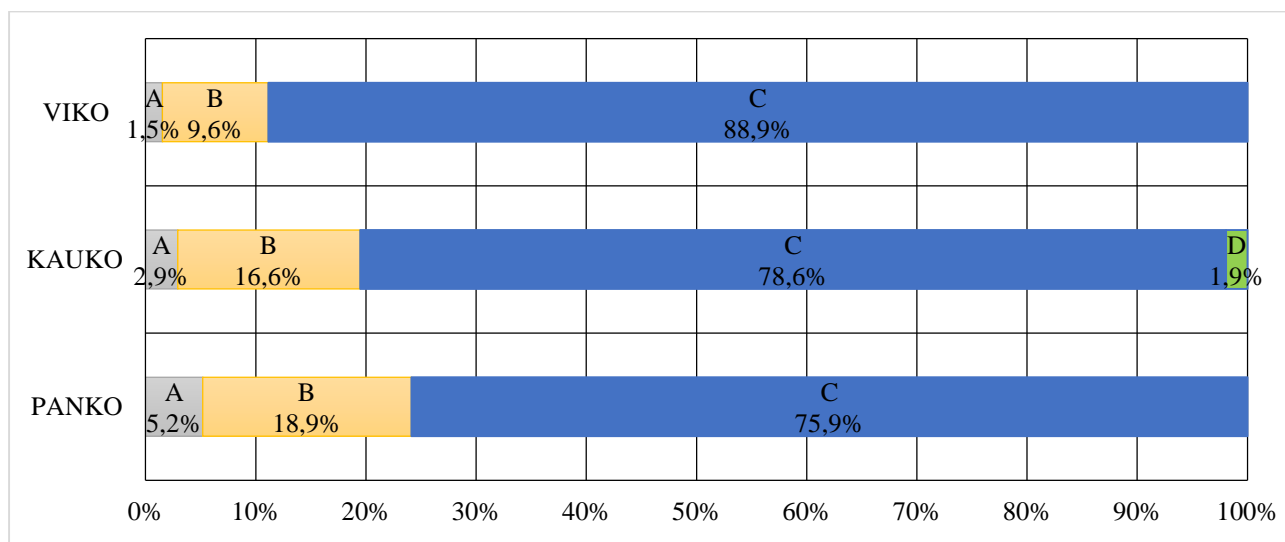

*Ekonominė sritis nebūtinai turi būti išskirta socialinės atsakomybės ataskaitose, nes finansinę informaciją Lietuvos aukštosios mokyklos teikia pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą ir Apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

1 pav. Rekomenduojama socialinės ataskaitos sandara ir pagrindinės turinio dalys

Trijų kolegijų socialinėse ataskaitose skirtingai pateikta informacija sugrupuota į keturias dalis (A, B, C ir D). Apskaičiavus žodžių skaičių kiekvienoje dalyje, nustatyta informacijos struktūra

bendroje ataskaitos apimtyje (bendra ataskaitos apimtis žodžiais = 100 proc.). Skaičiavimai atlikti Microsoft Excel skaičiuoklėje. Apibendrinti kiekybinio tyrimo rezultatai parodyti 2 paveiksle.

PANKO – Panevėžio kolegija, KAUKO – Kauno kolegija, VIKO – Vilniaus kolegija

2 pav. Informacijos apimtis Lietuvos kolegijų socialinėse ataskaitose, proc.

Ataskaitų turinio kiekybinės analizės rezultatai:

- *A dalis*. Vadovo pareiškimas apie socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi svarbą didžiausią dalį sudaro Panevėžio kolegijos ataskaitoje 5,2 proc., Kauno kolegijoje 2,9 proc., Vilniaus kolegijos 1,5 proc.;
- *B dalis*. Organizacijos pristatymui ir JT Pasaulinio susitarimo nuostatomis Panevėžio kolegijos ataskaitoje skiriama 18,9 proc., kitų kolegijų ataskaitose mažiau;
- *C dalis*. Didžiausią dėmesį socialiai atsakingai ir darnaus vystymosi veiklai skyrė Vilniaus kolegija – 88,9 proc. visos ataskaitos apimtyje, Kauno kolegija 78,6 proc., Panevėžio kolegija 75,9 proc.

Ekonominę sritį ataskaitoje išskyrė tik Kauno kolegija (13,9 proc.), kitų kolegijų ataskaitose socialiai atsakingos veiklos ekonominiai indikatoriai minimi tekste, tačiau atskirų turinio dalių nesudaryta. Visos kolegijos akcentavo bendradarbiavimo su socialiniais partneriais svarbą, kolegijų vaidmenį darbuotojų, studentų ir visuomenės švietime. Vilniaus kolegijos ataskaitoje yra poskyriai apie socialiai atsakingas veiklas pandemijos COVID-19 metu, savanorystę, tradicijų puoselėjimą ir kultūrinės iniciatyvas,

- *D dalis*. Kauno kolegija atskiru poskyriu pateikė 2021 m. planus (11 veiklų), kurie tęs socialinių iniciatyvų ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą kolegijoje.

Tyrimo nauda

Socialinė atskaitomybė Lietuvos aukštosiose mokyklose ištirta nepakankamai, todėl praktinis tyrimas yra naudingas ir parodo socialinės atskaitomybės padėtį Lietuvos kolegijose. Rengiant socialinės atsakomybės ataskaitas aukštosios mokyklos gali vadovautis įvairiomis JT, ES ir Lietuvos institucijų rekomendacijomis, tačiau nėra vieningos metodikos. Todėl tyrimas yra prasmingas ir gali prisidėti prie atskaitomybės tobulinimo. Rezultatai gali būti taikomi palyginant socialinės atskaitomybės informaciją tiek Lietuvos kolegijose, tiek universitetuose ar kitų šalių aukštosiose mokyklose. Rezultatų sklaida gali būti naudinga kitoms aukštojo mokslo institucijoms ir suinteresuotosioms šalims, tyrimo duomenis galima taikyti mokymosi bei analizės tikslais.

Išvados

1. Aukštųjų mokyklų socialinė atsakomybė yra didesnė, lyginant su verslo įmonių, nes aukštosios mokyklos savo veikloje ne tik vadovaujasi JT Pasaulinio susitarimo principais ir įgyvendina darnaus vystymosi nuostatas, bet ir formuoja būsimų specialistų – ateities sprendimų priėmėjų, atsakomybę. Aukštosios mokyklos turi kur kas platesnes galimybes ugdyti sąmoningą požiūrį į socialinius ir aplinkosauginius klausimus, šviesti visuomenę, bendradarbiauti su socialiniais partneriais bei valstybės institucijomis.
2. Atskaitingumas yra ne tik komunikavimo priemonė, skirta vidiniams bei išoriniams organizacijos interesų grupėms, bet tai gali veikti kaip valdymo įrankis, padedantis sistemingai diegti socialiai atsakingos veiklos principus praktikoje. Aukštųjų mokyklų ataskaitos yra naudingos tiek vidiniams (darbuotojams, esamiems studentams ir absolventams), tiek išoriniams informacijos vartotojams, viešina veiklą ir plėtoja išorinę komunikaciją. Socialinės ataskaitos padeda įvertinti pažangą, pademonstruoja pasiekimus, bet kartu leidžia pamatyti silpnąsias vietas ir numatyti ateities planus.
3. Aukštosios mokyklos gali rengti socialines ataskaitas pagal JT, Europos komisijos, Lietuvos institucijų rekomendacijas, tačiau vieningos metodikos nėra, pateikiamos bendrosios gairės. Įvairūs argumentai rodo socialinės atskaitomybės svarbą, tačiau Lietuvos aukštųjų mokyklų socialinės ataskaitos nagrinėjamos nepakankamai.
4. Ištyrus trijų Lietuvos valstybinių kolegijų (Panevėžio, Kauno ir Vilniaus), JT pasaulinio susitarimo narių, socialines ataskaitas, nustatyti turinio, apimties, informacijos pateikimo logikos ir formos skirtumai. Palyginamumui ataskaitų informacija sugrupuota į keturias dalis, kiekvienos dalies apimtis apskaičiuota žodžiais. Struktūrinė informacijos analizė parodė nevienodą informacijos kiekį minimose dalyse, kiekviena kolegija akcentuoja jai aktualius socialiai atsakingos veiklos rodiklius. Tačiau visų trijų Lietuvos kolegijų socialinėse atskaitose matomos strateginės nuostatos, detalios aprašytos praktinės veiklos ir pasiekimai įgyvendinant Pasaulinio susitarimo principus bei darnaus vystymosi tikslus organizacijoje.

Literatūra

1. Dagilienė, L., & Mykolaitienė, V. (2015). Disclosure of social responsibility in annual performance reports of universities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.454>
2. Del Mar Alonso-Almeida, M., Marimon, F., Casani, F., & Rodriguez-Pomeda, J. (2014). Diffusion of sustainability reporting in universities: current situation and future perspectives. *Journal of Cleaner Production*.
3. Europos komisija. (2017). Europos Komisijos komunikatas. Nefinansinių ataskaitų teikimo gairės (nefinansinės informacijos teikimo metodika). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC0705(01))
4. Findler, F., Schönherr, N., Lozano, R., Reider, D. & Martinuzzi, A. (2019). The impacts of higher education institutions on sustainable development: A review and conceptualization. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, Vol. 20 No. 1, pp. 23-38. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-07-2017-0114>
5. Global Reporting Initiative, UN Global Compact. (2013). Making the Connection: Using the GRI G4 Guidelines to Communicate Progress on the UN Global Compact Principles. https://d306pr3pise04h.cloudfront.net/docs/communication_on_progress%2FTools_and_Publications%2FMaking_the_Connection_G4.pdf
6. Kardelis. K. (2016). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
7. Kauno kolegija. (2021). Socialinės atsakomybės ataskaita 2019-2020 m. https://www.kaunokolegija.lt/kk_wp_content/uploads/2021/06/KK_social-responsibility_2020.pdf
8. Klimavičienė, I., & Vaičiulėnaitė, J. (2019). Darnaus vystymosi tikslai ir įgyvendinimo rodikliai. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose, 115–121. https://kaunokolegija.primo.exlibrisgroup.com/permalink/370KUOAS_INST/7lennl/alma992118826307111
9. Kurniawan, P.S. (2020). Measuring sustainability performance in university: is it possible to implement sustainability accounting in public sector organization? <https://doi.org/10.28986/jtaken.v6i1.376>
10. Liamputtong, P. (2020). *Qualitative research methods*. Oxford University Press.
11. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. (2021). Socialinės atsakomybės ataskaita. <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/apskaita-ir-atskaitomybe/verslo-subjektu-apskaita-ir-finansine-atskaitomybe/socialines-atsakomybes-ataskaita>
12. Lietuvos Respublikos Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas: 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212. (2022). Suvestinė redakcija nuo 2022-01-01. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.301368>
13. Panevėžio kolegija. (2021). 2019-2020 metų Pasaulinio susitarimo pažangos ataskaita. <https://panko.lt/wp-content/uploads/2021/10/2019-2020-m.-Pasaulinio-susitarimo-pazangos-ataskaita.pdf>
14. UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“ (EKT). (2012). Socialinio ir aplinkosauginio atsakingumo ataskaitos gairės valstybės institucijoms. https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/1282_isa-gaires-valstybes-institucijoms.pdf
15. UN Global Compact. (2021). The Ten Principles of the UN Global Compact. <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles/principle-1>
16. UN Global Compact. (2022). Our Participants. <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>
17. United Nations Global Compact. (2012). A Practical Guide to the United Nations Global Compact for Higher Education Institutions: Implementing the Global Compact Principles and Communicating on Progress. https://d306pr3pise04h.cloudfront.net/docs/issues_doc%2FPRME%2FPractical_Guide_HEI.pdf
18. Vilniaus kolegija. (2020). Socialinės atsakomybės ir darnios plėtros ataskaita 2020. https://www.viko.lt/media/uploads/sites/3/2021/09/E-SOCIALIN%C4%96S-ATSAKOMYB%C4%96S-IR-DARNIOS-PL%C4%96TROS-ATASKAITA-2020_004_compressed.pdf
19. Žičkienė S., Guogis A., Gudelis D. (2019). Darnaus vystymosi teorinė samprata ir jos praktinė reikšmė. *Mokslinis žurnalas Tiltai [Bridges] [Brücken]*. 2019, Nr.1 (82), p. 108-123
20. Žičkienė S. (2015). Socialinė atsakomybė versle ir viešajame sektoriuje. Šiauliai: Šiaulių universiteto bibliotekos Leidybos skyrius. Direct Link: ©InC – Lituaniaistika

RESEARCH ON SOCIAL REPORTS OF LITHUANIAN UNIVERSITIES OF APPLIED SCIENCES

Summary

The article analyses the issues of social responsibility and accountability in higher education institutions (HEIs). If compared to business, the social responsibility of HEIs is twofold. The first level of responsibility is general to all organisations, while the second is characteristic of educational institutions, as they are responsible for training citizens and developing the attitudes and skills of future professionals. In pursuit of these complex goals for HEIs, social accountability is an important tool for demonstrating practical action and progress made by schools in implementing the 10 development principles and contributing to the Agenda for Sustainable Development 2030. The research problem is related to two main issues, i.e., insufficient research on the social accountability of Lithuanian HEIs and a description of practical activities related to social responsibility in social reports. The article aims to investigate the provision of information on practical actions taken to implement the principles of the UN Global Compact and the Sustainable Development Goals in social reports of Lithuanian universities of applied sciences, the members of the UN network. The objectives include reviewing the peculiarities of social responsibility of HEIs, examining the documents regulating social responsibility, and analysing the social responsibility reports of three Lithuanian state universities of applied sciences. Scientific publications were reviewed, and social reports of three Lithuanian state UAS, the members of the UN Global Compact network, were analysed using quantitative methods: grouping social report data, investigating the scope and structure of the content, and generalising the data in an MS Excel spreadsheet. The following differences have been identified in social reports of the three Lithuanian state universities of applied sciences: in titles, scope, logic, and form of presenting information, and the lack of unified quantitative indicators. The reports disclose the strategic position of the organisations and describe their activities and achievements. The research demonstrates the state of social accountability of universities of applied sciences, and its findings can be used for improvement. Dissemination of results can be beneficial to other HEIs and stakeholders.

Keywords: sustainable development, social responsibility, higher education institutions, social accountability.

Informacija apie autoreis

Irena Klimavičienė. Kauno kolegijos Verslo fakulteto Apskaitos ir finansų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: ekonominė ir finansinė analizė, socialinė ekonomika, darnus ekonominis vystymasis.
El. pašto adresas: irena.klimaviciene@go.kauko.lt

Jūratė Vaičiulėnaitė. Kauno kolegijos Verslo fakulteto Apskaitos ir finansų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų laukas: taikomoji matematika, informacinės technologijos, darnus ekonominis vystymasis.
El. pašto adresas: jurate.vaiciulenaite@go.kauko.lt